

TASAVVUFUN ANA KONULARI (4)

(...dünden devam)

Gözlerimin bakışlarında sana saygı gizlenmesine rağmen vecd, seni benim içimin derinliğine yaklaştırmıştır." (The Life Personality and Writings of Al-Junayd)

Bu durumda olan insan için *vahdet* ve *kesret* yani yalnızlık ve toplumsal hayat birdir. O kişinin toplum içinde yaşaması, Allah ile buluşmasına engel olmaz. Sûfiler *sahvı*, al-Fark'us-Sânî (ikinci ayrılık) sözüyle de ifade ederler. Fenadan önceki ayrılığa al-Fark'ul-Evvel (birinci ayrılık) demişlerdir. Fenayı da Cem' (Union; birleşme) tabiriyle ifade etmişlerdir.

Bağdat Ekolü *sahva*, fenadan daha çok önem verir. Buna karşılık Horasan Ekolünün temsilcisi Bayezid Bestamî *Fenayı sahva* tercih etmektedir.

Hücvîrî diyor ki: "Ebu Yezid ve taraftarları, sarhoşluğu ayıklığa tercih ediyorlar. Diyorlar ki: *sahv* insanla Allah arasında en büyük perde olan insan sıfatlarını var görür. Hâlbuki sarhoşluk, sıfatların yok olmasını ve insanın kendini Allah'ta mahvetmesini ifade eder.

Cüneyd ve taraftarları da *sahvı sekre* tercih ediyor, insanın normal durumunun karışmasına ve kendi kontrolünü kaybetmesine sebeb oldu-ğundan fenanın kötü olduğunu söylüyorlar. Görülen eşyanın mahiyetini anlamak, araştırmaya muhtaçtır. Bu da ancak ayıklıkta mümkündür. Bir şeye bakan, onu ya fena veya baka gözüyle görecektir. Baka gözüyle bakarsa, Allah'taki bakası, bütün yaratıkların kusurlu (eksik) olduğunu gösterir. Çünkü o, fenomene asıl cevher nazariyle bakmaz. Al-lah'ta fena gözüyle bakarsa bütün mahlûkatın, Allah'ın bakası yanında yok olduğunu fark eder. Her iki halde de yaratılmış şeylerden uzaklaşır. Allah'ın Elçisi bir duasında:

"Ya Rabbi bize eşyayı mahiy-yetiyle göster"

demiştir. Böyle bir müşahede ancak

sahv

halinde mümkündür." (Hücvîri: Keşfu'l-Mahcub, 185)

Sülemî şöyle diyor: "Zâhirde (görünürde) *fenâ*, kuldan her türlü kötü huyun gitmesi, *baka* da her

türlü iyi huyun kulda kalmasıdır. Hakikatte ise

fenâ

, kulun kendi sıfatlarından yok olup, Allah'ın, kendisinden istediği şeyle baki olmasıdır.

Fenâ,

kulun kendi hallerinden geçip, halleri evirip çeviren (Allah) ile

baki

olmasıdır.

Fenâ

, kuldan, fenâsını görme arzularının yok olması,

beka

ise Hak kuvvetinin ruha hâkim olarak onu, beşeriyetinden yok edip kendisiyle baki kılmasıdır (Sülemî, Derecâtü'l-muâmelât, S. Ateş tercümesi).

Fena, neticede vahdet-i vücuda götürür. Fakat ilk sufilerde vahdet-i vücut fikri yoktur. Onların gayesi, Allah'ın varlığında beşerliği unutmaktır. Daha sonraki tarihlerde fena nazariyesi ileri götürülmüş ve vahdet-i vücut fikrine vardırılmıştır ki bu düşüncenin, İslâm âleminin ilerlemesi için zararlı olduğu, Müslümanları büyük bir hoşgörüyeye, yapılan her işi Allah'tan bilerek hiçbir şeye ses çıkarmama, boyun eğme düşüncesine atmak sureliyle toplumun bozulmasına yol açtığı da söylenebilir.

(devamı yarın..)